

Α  
Β  
Β  
Α

Α  
Ν  
Τ  
Ι  
Ο  
Ν



# Jaarverslag

Katholieke Vereniging voor Oecumene

Athanasius en Willibrord

september 2020 – augustus 2021

# **Jaarverslag**

**Katholieke Vereniging voor Oecumene**

**Athanasius en Willibrord**

september 2020 – augustus 2021

*Jaarverslag* 2020 – 2021 1

## **Colofon**

© Katholieke Vereniging voor Oecumene, 's-Hertogenbosch

Omslag: Antonius de Grote van iconschilder Adel Nassief (foto: Koptische Kerk Amsterdam)

Vormgeving & Druk: Laumé Media Partners, Mierlo



## **INHOUDSOPGAVE**

<b>1</b>	<b>Woord van de voorzitter</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Mission statement</b>	<b>5</b>
<b>3</b>	<b>Katholieke Kerk als partner in dialoog</b>	<b>5</b>
<b>4</b>	<b>Willibrordzondag en Zondag voor de Oosterse Kerken</b>	<b>7</b>
<b>5</b>	<b>Raad van Kerken in Nederland</b>	<b>9</b>
<b>6</b>	<b>Oosterse Kerken</b>	<b>9</b>
<b>7</b>	<b>Communicatie</b>	<b>10</b>
<b>8</b>	<b>Onderwijs en vorming</b>	<b>14</b>
<b>9</b>	<b>Algemene ledenvergadering</b>	<b>14</b>
<b>10</b>	<b>Bestuur</b>	<b>15</b>
<b>11</b>	<b>Overzicht van lezingen en artikelen</b>	<b>16</b>
<b>12</b>	<b>Bestuur, bureau en commissies</b>	<b>18</b>
<b>13</b>	<b>Financiële verantwoording</b>	<b>19</b>

## 1 WOORD VAN DE VOORZITTER



Het afgelopen jaar is een vreemd jaar geweest, voor de wereld als geheel en ook voor onze vereniging. Voor het eerst heeft het merendeel van onze activiteiten online plaatsgevonden. Wij hebben er nauwelijks fysiek op uit kunnen trekken om elkaar te ontmoeten. En op het moment dat ik dit schrijf – aan het begin van de zomer – kleurt de

kaart van Europa, en in het bijzonder die van Nederland – weer roder en roder, en zien veel landgenoten die hadden gehoopt eindelijk weer eens een reis te kunnen maken, deze hoop vervliëgen. Ook voor de oecumene zijn de reisbeperingen schadelijk. Hoe vaak sprak ik niet met protestanten die voor het eerst een voet over de drempel van een katholieke kerk hadden gezet op vakantie in het buitenland? En hoe vaak woonden katholieken niet op vakantie hun eerste protestantse kerkdienst bij? Het is dan ook niet vreemd dat ‘pelgrimage’ in de oecumenische beweging steeds belangrijker is geworden. Ons woord pelgrim komt van het Latijnse peregrinus: vreemdeling, buitenlander, reiziger. De afgelopen acht jaar had de Wereldraad van Kerken ‘een pelgrimage van gerechtigheid en vrede’ als thema. En in het voorliggende jaarverslag gaat het onder meer over een andere manier van pelgrimeren naar het Heilig Land en over de Walk for Homs.

Hoewel fysieke pelgrimstochten moeilijker zijn geworden, heeft de Coronatijd ook nieuwe vormen van samen op weg gaan mogelijk gemaakt. Zo is in Omroep Fries-

land in coronatijd begonnen met het uitzenden van zondagse kerkdiensten, en is dit – met dank aan classispredikant Wim Beekman – een oecumenisch gebeuren van de gezamenlijke kerken, die om beurten de vieringen verzorgen. En zo hebben in mijn eigen parochie katholieke zangers meegewerkt aan gestreamde protestantse vieringen, en heeft dezelfde protestantse gemeente het mogelijk gemaakt dat toen de pandemie voortduurde, ook een katholieke viering op de zaterdagavond vanuit de protestantse kerk kon worden gestreamd. In Coronatijd zijn wij meer thuisgebleven. Maar juist in onze eigen leefomgeving is het van belang dat wij die andere mijl met elkaar oplopen. Dat wij voet bij elkaar over de drempel zetten en elkaar weten te vinden, niet alleen op vakantie of pelgrimage, maar heel het jaar door. Zo kunnen wij wellicht in eigen omgeving pelgrimeren: het vreemde opzoeken in de eigen omgeving en ons laten inspireren. Want oecumene is geen hobby, maar opdracht. Opdracht van Christus zelf. Wij vanuit de Katholieke Vereniging voor Oecumene zetten ons er graag voor in. Ik hoop dat U geïnspireerd raakt bij het lezen van voorliggend jaarverslag.

Marcel Sarot  
*Voorzitter*



## **2 MISSION STATEMENT**

De Vereniging wil de Rooms-katholieke Kerk in Nederland dienen in het streven naar volledige gemeenschap tussen de Rooms-katholieke Kerk enerzijds en de Kerken van het westen en de oosterse Kerken anderzijds. Ervan overtuigd dat de eenheid van de Kerk een teken en een instrument is van de eenheid van de mensheid ondersteunt ze ook initiatieven die in het kader van de oecumenische beweging op nationaal, Europees en mondiaal niveau worden ontplooid (art. 2 van de Statuten).

Vanuit de rijke traditie van de Katholieke Kerk zet de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord zich in voor de oecumene in Nederland. Onder oecumene verstaan we de inzet van christenen en Kerken voor het herstel van de eenheid van de Kerk én voor de vele vormen van samenwerking die al tussen christenen uit verschillende tradities op cultureel en maatschappelijk gebied bestaan. De Vereniging handelt bij het uitvoeren van haar missie binnen de kaders van het Oecumenisch Directorium en de encycliek *Ut unum sint*. Ze laat zich ook leiden door de *Charta Oecumenica*.

De Vereniging is ervan overtuigd dat eensgezindheid en samenwerking tussen christenen en kerken nodig zijn voor een geloofwaardige verkondiging en beleving van het Evangelie in onze samenleving. Ze zet zich daarom met vele middelen zoals ontmoetingen, gezamenlijk gebed, dialoog, studie en uitwisseling in voor de groei en de verdieping van deze eensgezindheid en samenwerking tussen christenen en kerken uit het westers en het oosters christendom. De Vereniging beoogt hiermee tevens de maatschappelijke relevantie van het christelijk geloof voor de huidige cultuur en de dialoog met andere religieuze tradities duidelijker voor het voetlicht te plaatsen.

## **3 KATHOLIEKE KERK ALS PARTNER IN DIALOOG**

In 2020 ging het driejarig project “Katholieke Kerk als partner in dialoog” van start. De heruitgave van het Oecumenisch Directorium en het voornemen om in de bisdommen daarover studiedagen voor priesters, diakens en pastoraal werkenden te beleggen is één van de kerndoelen van het project. Een tweede doelstelling is om aan de hand van documenten van oecumenische dialogen de katholieke inzet voor het voeren van dialoog zichtbaar te maken. Een derde doelstelling is om door middel van studiebijeenkomsten over relevante thema's het oecumenisch gesprek te voeren.

In het kader van dit project werden er in het werkjaar 2020-2021 diverse bijeenkomsten gehouden.

### **Op locatie**

Op 22 september 2020 werd in Joure een studiedag over het Oecumenisch Directorium gehouden voor priesters, diakens en pastoraal werkenden. De bijeenkomst was georganiseerd door de gedelegeerde voor oecumene, vic. drs. A. Bultsma en werd geopend door Mgr. dr. R. van den Hout. Onze directeur de heer G. van Dartel verzorgde de inleiding. Aan de studiedag namen ca. 50 personen deel. De sfeer was open en hartelijk. Enkele deelnemers vertelden na afloop dat ze positief verrast waren door deze dag.

Ten gevolge van de pandemie was het helaas nog niet mogelijk om deze studiedagen ook in andere bisdommen te houden. Zodra het weer mogelijk is bieden wij deze studiedag ook in de andere bisdommen aan.

Op 2 oktober 2020 organiseerde de vereniging in de Sint-Cathrienkerk in Den Bosch een studiemiddag over godsdienstvrijheid in het Midden-Oosten met prof. dr.

H. Teule. Deze hield eerst een algemene inleiding over de historische achtergronden van godsdienstvrijheid in de islamitische context. In een tweede inleiding ging hij in op de situatie in Irak. De middag werd geleid door onze medewerker de heer L. van Leijzen. Hij publiceerde een impressie van de studiemiddag op de website van de vereniging d.d. 5 oktober 2020. De beide lezingen van prof. Teule werden gepubliceerd in het tijdschrift *Perspectief* 2020-49.

### **Webinars**

Vanwege de pandemie zijn we dit jaar overgeschakeld op online Webinars. Dankzij de digitale techniek hebben we meer bijeenkomsten gehouden dan in voorgaande jaren. De deelname hieraan was ronduit goed te noemen.

In aansluiting op de algemene ledenvergadering (ook online) vond op 6 november 2020 onder leiding van prof. dr. M. Sarot een Webinar plaats over het boek “Wij Geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof” van Bram van de Beek en Herwi Rikhof. In aanwezigheid van de twee auteurs voorzagen dr. E. Bouter en Mgr. dr. G. de Korte het boek van commentaar. Hierna volgde een boeiend gesprek tussen sprekers, de auteurs van het boek en de deelnemers. De teksten van de inleidingen en de discussie werden gepubliceerd in het Tijdschrift *Perspectief* 2021-50.

In samenwerking met prof. dr. F. van Iersel, ds. A.-M. Visser en prof. dr. P. Nissen verzorgde de vereniging de heruitgave van het document uit de dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Mennonite World Conference. Deze uitgave kwam tot stand mede dankzij financiële steun van de Algemene Doopsgezinde Sociëteit, het Nationaal Katholiek Thuisfront en de stichting tot Steun aan het Katholiek Vormingswerk voor Militairen. In samenwerking met de Raad van Kerken in Nederland en de Algemene Doopsgezinde Sociëteit organiseerde

de vereniging op 20 januari 2021 een Webinar over dit dialoogdocument en de actuele betrokkenheid van de kerken bij de inzet voor vrede en gerechtigheid. Sprekers op dit Webinar waren prof. dr. P. Nissen, prof. dr. F. van Iersel, ds. F. van Hulst en ds. I. Bakker. Het Webinar werd geleid door G. van Dartel en ds. Chr. Crouwel. De teksten van het Webinar werden gepubliceerd in het tijdschrift *Perspectief* 2021-52.

In december 2020 verscheen van de hand van dr. K. Schelkens de biografie van kardinaal Johannes Willebrands, de eerste voorzitter van de Sint-Willibrordvereniging (1948-1959), maar vooral bekend als secretaris en voorzitter van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van de Eenheid van Christenen (1960-1969-1989) en als aartsbisschop van Utrecht (1975-1983). De vereniging nam het initiatief tot het organiseren van een Webinar over deze schitterende biografie, dat in samenwerking met het Kardinaal Willebrands Archief, de Tilburg School of Catholic Theology, Luce en de Katholieke Raad voor het Jodendom op 24 januari 2021 onder leiding van prof. dr. M. Sarot gehouden werd. De sprekers op het Webinar waren dr. K. Schelkens, dr. B. Heffernan, dr. B. Groen, dr. M. Poorthuis, mw. min. S. Kaag M.Phil. De teksten van het Webinar werden uitgegeven in het tijdschrift *Perspectief* 2021-51.



Dr. Martijn Pouw, priester van het Opus Dei, promoveerde in 2018 in Rome op een proefschrift over het algemeen priesterschap bij Luther en Calvijn. Hij deed in 2019 een beroep op de vereniging om een oecumenisch gesprek over zijn proefschrift mogelijk te maken. Dit leidde tot een

samenwerkingsproject met Refo500, uitgeverij Brevier, de Theologische Universiteit Apeldoorn en de Tilburg School of Theology. Het proefschrift werd in 2020 uitgegeven in de wetenschappelijke reeks Summum van uitgeverij Brevier. In samenwerking met de theologische instellingen organiseerde de vereniging in het kader van Refo500 het symposium “Priesterlijke zielen gevraagd (m/v)”, dat vanwege Corona enkele keren moest worden uitgesteld. Uiteindelijk kon het op 7 april 2021 als Webinar doorgaan. Het symposium werd geleid door prof. dr. H. Selderhuis, rector van de TUA en directeur van Refo500. Sprekers waren: dr. M. Pouw, prof. dr. M. Sarot, dr. Andreas Wöhle, prof. dr. W. Moehn, burgemeester P. Verhoeve van Gouda, ondernemer J. Baan en huisvrouw B. Averdijk. Met een slotbeschouwing van prof. dr. H. Rikhof werd het Webinar afgesloten. De theologische bijdragen van het Webinar werden met een nabeschouwing van dr. M. Pouw uitgegeven in *Perspectief* 2021-53.

Ter voorbereiding op de Zondag voor de Oosterse Kerken “Religieus leven in Oost en West; Antonius als bezieler”, organiseerde de vereniging in samenwerking met de Konferentie van Nederlandse Religieuzen op 23 april 2021 een Webinar over Antonius de Grote (251-356), bezieler van het monastieke leven in Oost en West. Het Webinar werd geleid door zr. Monica Raassen. De sprekers op het Webinar waren: dr. V. Hunink, dhr. A. Abdalla, abt Bernardus en p. E. Pannier. De teksten van het Webinar werden gepubliceerd in *Perspectief* 2021-54.

Op initiatief van prof. dr. A. Brüning organiseerden de vereniging en in het Instituut voor Oosters Christendom (IVOC) een reeks van vier Webinars over menselijke waardigheid in de Oosters-christelijke theologie. De Webinars vonden plaats op 10 mei, 24 mei, 10 juni en 24 juni 2021. Na iedere inleiding was er gelegenheid voor gesprek. Sprekers waren: prof. dr. A. Brüning, zr. Hildegard Koetsveld o.s.b., prof. dr. H. Zorgdrager en dr. K. den Biesen.



Deze reeks Webinars vormde de basis voor de praktijkstage van Myrthe Lübbers bij de vereniging. Myrthe Lübbers is werkstudente wereldreligies aan de KU Leuven en als docent en onderzoeksmedewerker werkzaam aan de faculteit Sociale Wetenschappen, afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde van de Radbouduniversiteit. Haar opdracht is om voor de website van de vereniging interviews te maken met de vier inleiders en een uitgave te verzorgen van het tijdschrift *Perspectief*.

De uitvoering van het project Katholieke Kerk als partner in dialoog is mogelijk gemaakt door bijdragen van de commissie PIN van de Konferentie van Nederlandse Religieuzen en de Vrouwen van Bethanië.

#### **4 WILLIBRORDZONDAG EN ZONDAG OOSTERSE KERKEN**

##### **Samen de Heer tegemoet – 3 november 2020**

Bij de voorbereiding van Willibrordzondag lieten we ons bij de keuze van het motto in deze onzekere tijd van de pandemie leiden door de schriftteksten van de zondag: *Wijsh. 6,12-16, Ps. 63, 1 Tess. 4,13-18, Mt. 25,1-13.*

Wat hebben de teksten uit de Schrift ons vandaag te zeggen? Wat mogen we verwachten en hopen? “Samen de Heer tegemoet” is uitdrukking van de christelijke hoop die ons in elke tijd leidt en kan inspireren.

Voor de poster vonden we een mooie afbeelding van de Estse kunstenaar Ain Veres. Deze mochten we om niet



gebruiken. Over zijn motivatie en werk maakte L. van Leijsen een mooi interview voor ons communicatieblad Overeen.



Preekchets en voorbede werden ook dit jaar gemaakt door drs. E. van Teijlingen, bisschoppelijk gedelegeerde voor oecumene en priester van het bisdom Haarlem-Amsterdam.

Vanwege de pandemie konden de vieringen in de parochies niet of nauwelijks gehouden worden. De opbrengst van de Willibrordzondagcollecte, de kurk waarop de vereniging drijft, was daardoor 50 % minder dan verwacht.

### **Religieus leven in Oost en West – Antonius als bezieler – 2 mei 2020**

De Zondag voor de Oosterse Kerken viel in 2020 op de feestdag van de H. Athanasius (295-373). Athanasius de Grote staat bekend als voorvechter van de orthodoxie in de confrontatie met de Arianen na het Concilie van Nicea. Hij is ook de eerste biograaf van de woestijnmonnik Antonius de Grote (251-356), de grondlegger en bezieler van het religieuze leven in Oost en West.



Op deze Zondag voor de Oosterse Kerken stelden we de persoon van de H. Antonius centraal. Samen met de Konferentie van Nederlandse Religieuzen organiseerden we een geslaagd Webinar over de betekenis van Antonius zowel voor de Koptische en voor westerse christenen in verleden en heden.

Van de Koptische Kerk in Amsterdam ontvingen we een mooie afbeelding van een icoon van Antonius die we voor de digitale poster konden gebruiken. L. van Leijsen maakte een interview met de icoonschilder Adel Nassief dat op 11 maart 2021 op onze website werd gepubli-

ceerd. Ruim een week later bereikte ons het droevige bericht dat Adel Nassief aan het Coronavirus was overleden.

Preekschets en voorbede werden gemaakt door Simon Evers, algemeen secretaris van de KNR. De preekschets is een reflectie op het leerling-zijn van Jezus in Oost en West. Echt leerlingschap brengt vruchten voort van eenheid en verbondenheid tussen kerken in Oost en West.

## **5 RAAD VAN KERKEN IN NEDERLAND**

De benoeming van G. van Dartel in december 2019 tot voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland is ook van invloed op het werk voor de vereniging. G. van Dartel tracht de functie van secretaris van de vereniging en het voorzitterschap van de Raad van Kerken zo goed mogelijk te combineren. Wel is het zo dat het werk voor de Raad van Kerken, ondanks dat het relatief veel tijd vraagt, bijdraagt aan de werkzaamheden van de Vereniging, door de contacten in de Raad zelf en met lokale Raden van Kerken

Daarnaast is G. van Dartel voorzitter van de projectgroep van de Raad van Kerken en MissieNederland die verantwoordelijk is voor de Nederlandse uitgave van de teksten voor de Week van Gebed voor de Eenheid. De teksten voor 2021 waren voorbereid door zusters van de oecumenische kloostergemeenschap Grandchamp in Zwitserland. Als uitgangspunt kozen zij voor Joh. 15,1-8, het verhaal over de wijnstok en de ranken. Voor de zusters van Grandchamp is de verbondenheid met Christus de bron die vruchten van verbondenheid en eenheid voortbrengt.

Ten gevolge van de pandemie werd de Week van Gebed in 2021 voornamelijk online gevierd. De Raad van

Kerken en MissieNederland organiseerden in december 2020 een Webinar om de omschakeling van fysieke naar online vieringen te ondersteunen.

De vereniging ontvangt voor de werkzaamheden die G. van Dartel als voorzitter van de Raad van Kerken in Nederland verricht een vergoeding van het bisdom Rotterdam.

## **6 OOSTERSE KERKEN**

### **Vertaalproject**

Thomas van de Horst, pastoraal werker te Heerlen, is bezig met de vertaling vanuit het Engels van Alexander Schmemmann's boek 'De Eucharistie'. Leo van Leijssen leest mee en biedt correcties en suggesties bij de tekst. Aartspriester Theodoor van der Voort van de Russisch-orthodoxe kerk te Deventer leest de tekst door vanuit het Russische origineel. Het boek 'De Eucharistie' is een van de meest fundamentele boeken die Schmemmann over de orthodoxe liturgie heeft geschreven en belangrijk om voor een Nederlandstalig lezerspubliek toegankelijk gemaakt te worden.

### **Projecten**

De vereniging onderhoudt contacten met Oosterse Kerken in het Midden-Oosten en bemiddelt voor het Fonds Pour les Autres van de bisdommen Rotterdam en Stockholm een bij het verlenen van steun aan caritatieve projecten.

### **Overzicht projectsteun werkjaar 2020-2021**

- Onderwijsprogramma's in het Nabije Oosten € 66.437,-
- Herstel van door explosie in Beiroet getroffen scholen € 29.120,-
- Steun aan door explosie in Beiroet getroffen families € 10.000,-

- Renovatie onderwijsfaciliteiten van Afrikaanse paters Comboni in Caïro € 10.000,--
- Studiebeurs promovendus Bangladesh Lateraanse Universiteit € 1.600,--

De vereniging steunt verder het initiatief van Anne-Claire van der Lugt die in 2022 de Walk for Homs organiseert met het doel geld in te zamelen, opdat het werk van haar oom, pater Frans van der Lugt sj., wordt voortgezet. Pater Frans van der Lugt werd op 7 april 2014 in zijn klooster in Homs vermoord. Vanuit de vereniging zullen R. van Uden en G. van Dartel van 5 tot 10 april 2022 aan de sponsorloop van Amsterdam naar Den Bosch deelnemen. Met deze actie hoopt Anne Claire van der Lugt € 250.000 in te zamelen ten behoeve van verschillende projecten, waaronder een Frans van der Lugt Centre in Homs.

## 7 COMMUNICATIE

De berichtgeving en de uitwisseling over oecumenische ontwikkelingen in binnen- en buitenland is uitgegroeid tot één van de belangrijkste taken. De vereniging geeft drie tijdschriften uit, onderhoudt een goed lopende website en een levendige facebookpagina.

### Overeen

Het communicatieblad Overeen verschijnt twee keer per jaar. Het blad wordt gestuurd aan leden, donateurs en parochies. Het blad biedt informatie over Willibrordzondag en de Zondag voor de Oosterse Kerken en bericht over de activiteiten van de vereniging.

Overeen 2020-45 gaat over hoop en verwachting, gebed en navolging. Het thema 'Samen de Heer tegemoet' is ontleend aan de parabel over de wijze en dwaze maagden (Mt. 25,1-13). We openen dit nummer met een interview met kunstenaar Ain Veres. Veres vertelt open-

hartig over zijn leven, zijn bekering en de religieuze kunst die hij maakt. Tijdens de pandemie zijn online vieringen gewoon geworden. Pastoor Rudolf Scheltinga van de oud-katholieke parochie St. Agnes vertelt over zijn ervaringen met het online getijdengebed. De bijdrage van mgr. dr. Gerard de Korte gaat over de betekenis van de hoop en het leven vanuit verwachting juist nu we met onze kwetsbaarheid worden geconfronteerd. Diaken Colm Dekker van de Sant'Egidio Gemeenschap

SEPTEMBER 2020

KATHOLIEKE VERENIGING VOOR OECUMENE ATHANASIUS EN WILLIBRODZONDAG

## 'Parabel van de Tien Maagden'

door Leo van Leijpen

**De Eitische kunstenaar Ain Veres maakte het schilderij 'De Parabel van de Tien Maagden' dat op de poster terecht is gekomen van Willibrordzondag 2020. Overeen vroeg hem wie hij was en wat hem motiveerde tot het maken van schilderijen als 'De Parabel van de Tien Maagden'.**

*Mog ik u uitnodigen om u aan ons voor te stellen.*

*"Mijn naam is Ain ik ben 54 jaar oud, geboren in Estland en momenteel hier levend. Ik ben getrouwd getrouwd en vader van drie volwassen jongens. Ik bracht het meeste van mijn jeugd door in het door de Sovjet-Unie bezette Estland, waar ik al vroeg geïnteresseerd raakte in kunst; waarschijnlijk omdat mijn vader ook een schilder is en ik mijn eigen kunst met hem ging praktiseren en creëren. Algemeinerd aan de kunstopleiding in 1985, had ik mijn eerste persoonlijke tentoonstelling in hetzelfde jaar. De daarop volgende jaren schilderde ik meestal landschappen en na het ontruimen van de Sovjet-Unieschool ik de kunst op de lange baan omdat de post herbergen onafhankelijkheid van Estland nieuwe en opwindende zakelijke mogelijkheden bood die vroeger verboden waren in de Sovjet-Unie. Zo gaf ik dat een impuls en werkte ik als een grafisch ontwerper in een paar bedrijven, maar als een gebroken man, ik eindigde als een alcoholist. In mijn dertiende jaar vroeg ik God: als Je werkelijk bestaat red mij dan van dit zelfdestructieve leven. In 1993 bekeerde ik. Zijn roep en nam ik Hem aan in mijn leven, wat het totaal veranderde.*

*U bent kunstenaar. Wat voor soort kunst maakt u?*

*"Ik heb grafisch ontwerpen en traditi-*

oneel schilderen gemaakt. Zo heb ik natuurlijk ook een ontwerperloft. Daarnaast schilder ik veel. Het onderwerp van de schilderijen is metertijd aanzienlijk veranderd; was ik eerst gewend 'voornamelijk landschappen en portretten te schilderen, dan ben ik nu toegewijd aan het schilderen van kunst met een christelijk, profetisch thema. Ik heb ten gevolge dat het mijn roeping is te schilderen wat God mij heeft genoemd en ik geloof dat wat van Hem is gekomen de batten kan raken van velen.

*Ten mijn leven veranderde door wedergeboorte, wist ik dat het Gods duidelijke' wens was dat ik Zijn woord zou schilderen. Het is mijn voortdurende motivatie om te leren over onze liefhebbende God, die levens verandert door talenten die hij ons gegeven heeft. Hij is de bron van mijn inspiratie. God kan tot ons spreken door alles, door de natuur, door boeken te lezen, films te kijken, door het luisteren naar andere mensen en zelfs door profetie of dromen. Gewooselijk is het door het lezen van de Bijbel of het nadenken over het woord van God.*

*Kunt u voorbeelden geven van schilderijen die u heeft gemaakt?*

*"Bij voorbeeld, een van de recente werken, 'Step of Faith' (stap van geloof), kwam voort vanuit de behoeftelijke stappen te maken in mijn leven. Lezend in de Schrift en nadenkend over de behoeftelijke kreeg ik een*

**Inhoudsopgave**

- Pag 1-2** Interview met de Eitische kunstenaar Ain Veres over zijn inspiratie en motivatie voor het maken van religieuze kunst.
- Pag 3-5** Vier van acht pastoren gaven tijdens de coronacrisis met het geloofsgedebot de aanzet tot een digitale geloofsgemeenschap. Pastoor Rudolf Scheltinga geeft uitleg.
- Pag 6** Hoop en Godvertrouwen zijn in het christelijke geloof nauw met elkaar verweven. Mgr. Gerard de Korte legt aan de hand van het motto van Willibrordzondag uit wat dat in deze tijd betekent.
- Pag 5** Sintergeloof trekt zich het lot aan van de meest leedzomen in de stad. Diaken Colm Dekker breidt een blik voor de zorg voor ondergedocumenteerden in coronatijd.
- Pag 6-7** De Navolging van Christus van Thomas à Kempis is ook vandaag een inspirerend boek. Diaken Rob van Uden bespreekt de betekenis van Jacques Klokkoek.
- Pag 8** De jaarvergadering van de Katholieke Vereniging voor Oecumene wordt op 6 november gehouden. ■ Middag is er een symposium over het thema 'Bekering in oecumenisch perspectief'.

1 • OVEREEN september 2020

ging voor Oecumene op 6 november a.s. sluiten we dit nummer af.

Overeen 2021-46 gaat over bronnen van het religieuze leven in Oost en West. Het religieuze leven lijkt uitgebloeid, maar toch als we ons niet vergissen kunnen we toch weer nieuwe twijgen zien opkomen. We kijken ver terug in dit nummer en beginnen met enkele bijdragen van Leo van Leijssen over Antonius de Grote die wel de vader van het kloosterleven wordt genoemd. Mor Polycarpus, aartsbisschop van de Syrisch-Orthodoxe Kerk schrijft over de verwevenheid en verwantschap tussen de Koptische en Syrisch-Orthodoxe traditie. Meletios Webber gaat heel persoonlijk in op de kenmerken van het religieuze leven in de Byzantijns-Orthodoxe traditie. Dom Bernardus wijst op de liefde van Christus die niet alleen in de monnik, maar in iedere gedoopte en in de gemeenschap van de Kerk vrucht wil dragen. Emmanuel Pannier, tenslotte, vertelt hoe in de Gemeenschap Chemin Neuf het religieuze leven nieuwe vruchten draagt.

### **Pokrof**

Het tijdschrift Pokrof. Oosterse christenen, kerken en culturen verscheen in 2020-'21 de gebruikelijke vijf keer. In het tijdschrift verschijnen artikelen, meditaties en rubrieken, die gaan over verschillende thema's van het oosters christendom. Het aantal abonnees is 437 en de oplage bedraagt 600 exemplaren. Wegens het steeds lagere aantal abonnees en de inkrimping van het kantoor van de Katholieke Vereniging voor Oecumene die het tijdschrift uitgeeft, is besloten om voor Pokrof alternatieven te onderzoeken. Het werkjaar 2020-'21 is het laatste, waarin alle vijf gebruikelijke nummers van Pokrof op papier zijn verschenen. In het komende werkjaar verschijnen zo alleen nog de laatste twee nummers van de 68ste jaargang.

Pokrof heeft een oecumenisch samengestelde redactie



(orthodox, protestant, katholiek). In haar vergaderingen worden de inhoud van de artikelen en de keuze van de auteurs bepaald. Zowel auteurs van buiten als van binnen de redactie schrijven in Pokrof. De thema's gaan over ontwikkelingen in oosterse kerken, liturgie, spiritualiteit, kunst (vaak iconen) en literatuur. De redactievergaderingen waren vanwege de coronamaatregelen in 2020-'21 meestal digitaal (Zoom); alleen de vergadering op 7 juni was fysiek.

Pokrof 2020-4 opent met een artikel over Mokranjac, de Servische componist wiens muziek nog steeds gezongen wordt in de Servisch-orthodoxe Kerk. Het tweede artikel handelt over Sint-Herman van Alaska, die onder de

Aleoeten en andere inheemse volkeren van Alaska missioneerde. Daarna volgt een blik op het leven van pater Frans van der Lugt, die in 2014 in Syrië werd vermoord. De meditatie verhaalt over Nicolaas de Dwaas hoe die tsaar Iwan de Verschrikkelijke weerhield van de vernietiging van de stad Pskov. Verder komt het onderzoek ter sprake naar de hoog middeleeuwse handschriften van de Berg Athos. De waardigheid van de leek volgens de Russisch-Franse theoloog Paul Evdokimov komt ter sprake in een uit het Frans vertaald artikel. Deze editie van Pokrof sluit af met de rubriek 'Byzantijnse Liturgie', dit keer over de zogeheten kleine waterwijding.

Het openingsartikel van Pokrof 2020-5 gaat over de Aya Sofya in Istanbul die enige tijd terug weer als moskee in gebruik is genomen. Het tweede artikel gaat over jonge Afrikaanse vluchtelingen uit landen als bijvoorbeeld Eritrea die in Egypte opgevangen worden met goed onderwijs door de Comboni Fathers. In Belarus hebben de kerken het moeilijk als gevolg van de opstand tegen dictator Loekasjenko. In de meditatie komt Sint-Athanasius de Grote ter sprake die de 'vader van de rechtzinnigheid' wordt genoemd. Het daarop volgende artikel gaat over bisschop Irinej Bulović, Servisch-orthodox bisschop van Backá. In de bespreking van het proefschrift van Josephien van Kessel komt de sociologie van Sergei Bulgakov ter sprake. De rubriek 'Byzantijnse liturgie' handelt dit keer over stichen en stichieren.

Pokrof 2021-1 opent met een artikel over de schoonheid van iconen. Het tweede artikel is een bespreking van een Macedonische film die gaat over de confrontatie tussen een jonge feministische vrouw en haar mannelijke omgeving. In Rusland is het Sovjet-verleden niet geheel verwerkt. Een van degenen die zich daarvoor inzetten is vader Georgij Kotsjetkov. De kluizenaar Sabbas de Geheiligde heeft zijn naam meegegeven aan het door hem gestichte klooster Mar Saba; wie was hij? Hierna volgt een verslag van een onderzoek naar dooperkenning in de

Russisch-orthodoxe Kerk. 'Global Orthodoxy' was onderwerp van een digitale conferentie van het Instituut voor Oosters Christendom, waarvan verslag wordt gedaan. Een recensie gaat over het proefschrift dat een bepaalde vorm van het pelgrimeren naar Israël en Palestina tot onderwerp heeft. In de rubriek Byzantijnse Liturgie komt het antimimension, een liturgisch voorwerp, ter sprake.

Pokrof 2021-2 opent met een artikel over de geloofsbelijdenis. Het tweede artikel gaat over het humanitaire werk van Piet Spijkers in Oekraïne. Hierna een bijdrage over het gesprek met de islam, dat in het verleden door oosterse christenen werd gevoerd. Verder staan we stil bij de onlangs overleden Servische patriarch Irinej. Antonius de Grote staat centraal in een korte levensbeschrijving van hem. In 'De Orthodoxe Kerk in Alaska' komt een bijzondere kerk ter sprake. En in de rubriek Byzantijnse Liturgie worden de twee bestaande liturgische eretekens voor verdienstelijke geestelijken besproken, het epigonation en de nabedrennik.

Pokrof 2020-3 begint met de inheemse Orthodoxe Kerk in Alaska. Daarna volgt een artikel over de geloofsvercondigers Cyrillus en Methodius in Midden-Europa. De priester Pavel Florenskij was een belangrijk orthodox denker die werd geëxecuteerd door de Sovjet-autoriteiten. In de meditatie is er sprake van de stem van het geweten, uit een preek van vader Pavel Adelgeim. In het volgende artikel komt p. Jan Kaandorp aan het woord over zijn werk op het Griekse eiland Kos. In het artikel 'Vooruitblik' kijken we naar de pas verkozen patriarch Porfirije van de Servisch-orthodoxe Kerk. In de rubriek 'Byzantijnse liturgie' tenslotte wordt ingegaan op de vraag 'Zitten, staan en knielen, wanneer moet dat?'

### **Perspectief**

Perspectief wil platform geven aan jonge theologen die willen over oecumenische onderwerpen en ontwikke-



lingen willen schrijven. Het tijdschrift ging in 2008 van start en wordt gemaakt door een oecumenisch samengestelde redactie. Het online tijdschrift verschijnt 4 keer per jaar en is gratis toegankelijk.



Perspectief 2020-49 gaat allereerst in op de nota *'Gemeinsam am Tisch des Herrn'* van de Duitse studiegroep van katholieke en protestantse theologen. In een interview spreekt dr. Ton van Eijk, oud-voorzitter van de Raad van Kerken, zich uit over de inhoud en het belang van deze tekst voor de oecumenische relaties tussen katholieken en protestanten. Prof. dr. Peter-Ben Smit onderwerpt in zijn bijdrage de uitvoerige exegetische paragraaf in *'Gemeinsam am Tisch des Herrn'* aan een kritische beschouwing. De overige bijdragen in dit nummer zijn gewijd aan de encycliek *'Fratelli tutti'* van paus Franciscus, godsdienstvrijheid in het Midden-Oosten en de oecumenische betekenis van de geloofsbelij-

denis van Nicea-Constantinopel.

Perspectief 2020-50 is een themanummer over de Oecumenische geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel (381). In 2019 publiceerden Bram van Beek en Herwi Rikhof in het boek *Wij geloven* een gezamenlijk commentaar op deze geloofsbelijdenis. Op 6 november 2020 hield de Katholieke Vereniging voor Oecumene een online symposium over dit boek. Sprekers waren Dr. Eric Bouter en Mgr. dr. Gerard de Korte. Daarna vond een uitvoerig debat plaats met de auteurs en de inleiders. Deze perspectief is hiervan een neerslag. Naast de bijdragen van het online symposium publiceren we in dit nummer nog twee bijdragen over *'Wij geloven'*.

Perspectief 2021-51 brengt de lezingen van het Webinar van 24 januari 2021 over de biografie "Johannes Willebrands, een leven in gesprek" van Karim Schelkens. Acht jaar werkte Schelkens aan de biografie "Johannes Willebrands, een leven in gesprek". De artikelen in dit nummer belichten het leven van kardinaal Willebrands vanuit verschillende invalshoeken: persoon, bisschopsambt, relatie tot andere kerken, relatie tot het jodendom, diplomaat. In twee artikelen wordt, ten slotte, het Webinar geëvalueerd.

Perspectief 2021-52 is de neerslag van het Webinar van 20 januari 2021 over de vredesopdracht van de kerken. Uitgangspunt is het document van de dialoog tussen de Rooms-katholieke Kerk en de Mennonite World Conference uit 2003. In een inleidend artikel wordt het ontstaan en de inhoud van het dialoograpport belicht. Verder wordt er een lijn getrokken naar de encycliek van paus Franciscus uit 2020 *Fratelli tutti*. Bijzondere aandacht gaat verder uit naar de vrede tussen de kerken, de specifieke rol en inzet van dopersen en quakers en de actuele positie van de kerkelijke vredesbeweging.

Perspectief 2021-53 bevat de theologische inleidingen

van het Webinar “Priesterlijke zielen gevraagd (m/v)” dat op 7 april 2021 werd gehouden in samenwerking met de Theologische Universiteit van Apeldoorn en de Tilburg School of Theology. De bijdragen zijn van prof. dr. H. Selderhuis, dr. M. Pouw, prof. dr. M. Sarot, dr. A. Wöhle, prof. dr. W. Moehn en prof. dr. H. Rikhof.

Perspectief 2021-54 bevat de inleidingen van het Webinar over Antonius de Grote, bezieler van religieus leven, dat de vereniging op 24 april 2021 organiseerde in het kader van de Zondag voor de Oosterse Kerken. De bijdragen zijn van dr. V. Hunink, dhr. A. Abdalla, Dom Bernardus Peeters osv en père E. Pannier.

### **Website**

De website [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl) fungeert als uithangbord van de vereniging waarop acties en bijeenkomsten worden aangekondigd en de publicaties te vinden zijn. In dit werkjaar werden ca. 40 artikelen gepubliceerd. Het format van de website, maar ook het systeem, zijn inmiddels hard aan een update toe. Het voornemen is daarom, de website in het komende werkjaar te vernieuwen.

### **Facebookpagina**

De facebookpagina van de Katholieke Vereniging voor Oecumene is een openbare groep met ruim 1200 leden. Op deze pagina wordt informatie van de vereniging gedeeld. Ook leden van de groep kunnen berichten plaatsen en een gesprek starten.

## **8 ONDERWIJS EN VORMING**

### **Priester- en Diakenopleiding Bovendonk**

Samen met diaken Egbert Bornhijm, bisschoppelijk gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Breda, verzorgde G. van Dartel van september 2020 tot januari 2021 de colleges oecumene aan het seminarie in Hoeven.

### **Bêt Drāshā – Oosters christelijk Leerhuis najaar 2020**

Bêt Drāshā 2020 ging met inachtneming van de 1,5 meter afstand vanwege corona door, maar wel met een iets andere opzet dan in de vorige jaren. Bêt Drāshā nam dit keer een boek tot uitgangspunt. Wegens de coronacrisis was het niet mogelijk geweest een reader samen te stellen. Het boek dat we samen lazen was “Wij geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof. De geloofsbelijdenis van Nicea/Constantinopel uitgelegd door Bram van de Beek en Herwi Rikhof”. Het boek legt de geloofsbelijdenis uit die in vrijwel alle kerken ter wereld geaccepteerd wordt. Het gaat zowel in op de geschiedenis als op de vraag: wat betekent de geloofsbelijdenis voor ons? Het boek werd van tevoren thuis bestudeerd en in vijf bijeenkomsten besproken. Er ontstonden levendige gesprekken. Tijdens de bijeenkomsten had aartspriester Theodoor van de Voort van de Russisch-orthodoxe kerk te Deventer een grote inbreng, zodat de orthodoxe traditie goed ter sprake kwam. Het leerhuis stond onder leiding van ds. Paul van der Waal en Leo van Leijssen. De bijeenkomsten waren op de donderdagen 17 september, 8 oktober, 29 oktober, 19 november en 10 december 2020.

### **Didaskalíon**

Het Didaskalíon – Leerhuis Oosters Christendom en Cultuur kon geen doorgang vinden omdat Kasteel Heren wegens corona geen bijeenkomsten in de winter van 2021 toestond.

## **9 ALGEMENE LEDENVERGADERING**

Op 6 november 2020 vond in de geschiedenis van de vereniging de eerste digitale ledenvergadering plaats. Er namen 26 leden aan de algemene ledenvergadering deel. Het bestuur presenteerde het algemeen jaarverslag 2019-2020 en de jaarrekening. De vereniging slaagt er nog steeds goed in de activiteiten te organiseren, maar teert

zoals voorzien in op het vermogen. Het bestuur werkt plannen uit om na de pensionering van de huidige staf-medewerkers het werk van de vereniging goed voort te zetten. De ledenvergadering gaf goedkeuring aan de jaarstukken en stemde in met het beleid van het bestuur.

De vereniging nam op deze vergadering afscheid van penningmeester mw. Christien van den Heuvel-van Maarseveen. Zij was tien jaar penningmeester van de vereniging. Voorzitter M. Sarot bedankte haar voor haar grote inzet voor de financiële administratie én fondswerving: “Meermaals heeft dat geleid tot behoorlijke giften aan de vereniging”. Christien van den Heuvel zelf blikte zelf met plezier terug op haar bestuurswerk voor de vereniging en memoreerde wat haar vader haar vroeger voorhield: “je moet je talenten benutten en die moet je inzetten. Ik heb bij de vereniging ook veel geleerd over oecumene. Ik wens mijn opvolger Embregt Wever alle goeds”.

In 2020 liep ook de termijn af van het voorzitterschap van prof. dr. M. Sarot. Vice-voorzitter J. Peters sprak namens het bestuur grote waardering uit voor de wijze waarop prof. Sarot de vereniging door deze periode heen loodst. Het bestuur is blij dat hij zich voor een nieuwe termijn beschikbaar heeft gesteld. De vereniging staat aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. Prof. Sarot merkte op dat hij in onderscheid met andere functies die hij heeft bekleed, onvoldoende de resultaten van zijn werk ziet. “Oecumene is hier en daar een stiefkindje in onze kerk. Het blijft wel een belangrijk veld. De komende jaren zal ik me er graag samen met jullie voor blijven inzetten.”

## **10 BESTUUR**

### **Inhoudelijke aandachtspunten**

De bestuursvergaderingen werden dit werkjaar allemaal online gehouden. Het DB kwam 9 keer bijeen, het HB 4

keer. Op de vergaderingen van het hoofdbestuur wordt naast bestuurszaken en vaste onderwerpen iedere keer een inhoudelijk onderwerp besproken. Dit werkjaar kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Het document “Serving a wounded world” van de Wereldraad van Kerken en de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog.
- Het document “Gemeinsam am Tisch des Herrn” en het commentaar van de Congregatie voor de Geloofsleer werd. Dit onderwerp werd ingeleid door dr. A. van Eijk.
- Het document van de Pauselijke Raad voor de Bevordering van Christelijke Eenheid “The Bishop and Christian Unity: an Ecumenical Vademecum”. Mgr. dr. J. van den Hende leidde de bespreking van dit document in.
- Het document “Het Woord van God in het leven van de Kerk” van de dialoog tussen rooms-katholieken en baptisten uit 2010 werd ingeleid door Koert Baas, baptist en studie TST.

### **Organisatie en financiën**

Zoals hierboven al opgemerkt staat de vereniging aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. De teruggang van inkomsten uit lidmaatschapsbijdragen en donaties maken een verdere afslanking van het bureau noodzakelijk. Dankzij de financiële reserve zijn gedwongen ontslagen gelukkig niet nodig, maar er vindt wel natuurlijke afvloeiing plaats. Vanaf 2023 wordt de formatie-omvang van de vereniging terug gebracht tot 1 fte. Nader onderzoek naar financieringsmogelijkheden vindt thans nog plaats.

Om de toekomst van het secretariaat te waarborgen, ging het bestuur in overleg met de Konferentie van Nederlandse Religieuzen over de mogelijkheid om het secretariaat van de vereniging onder te brengen in het bureau van de KNR dat zich in hetzelfde gebouw be-

vindt. Het bestuur van de KNR stemde daarmee in. Op 1 december 2021 verhuist het secretariaat van de vereniging naar één etage lager.

Dankzij enkele ontwikkelingen zijn er weer mogelijkheden om in de komende jaren het uitvoerend secretariaat, zij het op kleinere schaal, te bemensen. De toezegging van de Vrouwen van Bethanië om de vereniging in de komende jaren met een vast bedrag te steunen, was de aanzet om het plan voor de toekomst bij te stellen. Penningmeester E. Wever stelde een meerjarenbegroting op met een financieringsplan. Het bestuur heeft goede hoop dat de vereniging vanaf 2023 zo verder kan, zij het in afgeslankte vorm. In de loop van 2022 wil het bestuur een parttime coördinator aantrekken.

## 11 OVERZICHT VAN LEZINGEN EN ARTIKELEN

### Bestuursleden

#### Prof. dr. Marcel Sarot

- Geloofsbelijdenis en oecumene, in *Perspectief* (2020) 49,62-72.
- Willebrands en de spanning tussen 'bekeringsapostolaat' en de oecumene, in: *Perspectief* (2021)51,41-50.
- Bekering, Column op de website van het Oecumenisch Forum voor Katholiciteit, <https://forumkatholiciteit.nl/documenten/columns/192-bekering>, 5 april 2021.
- Van algemeen priesterschap tot nieuwe evangelisatie: Hoe wij als katholieken kunnen leren tot protestanten, lezing op het symposium 'Priesterlijke zielen (m/v) gevraagd,' online georganiseerd door de Katholieke Vereniging voor Oecumene i.s.m. Refo500, Uitgeverij Summum en de Theologische Universiteit Apeldoorn, 7 april 2021, in: *Perspectief* (2021)53,11-19
- Raadzaam: Een oecumene-effectrapportage, *Nederlands Dagblad* 1 juni 2021, 12-13.

#### Drs. Eric van Teijlingen

- Samen de Heer tegemoet, preekschets en voorbede voor Willibrordzondag op 8 november 2020

#### Drs. Geert van Dartel

- Replik op een storm van kritiek, [www.raadvankerken.nl](http://www.raadvankerken.nl) 26 juni 2020.
- From Busan (2013) via Arusha (2018) to Karlsruhe (2022), inleiding op Webinar van Nederlandse Zendingraad op 25.09.2020.
- God is groter dan ons hart, Antonius Jan Glazemaker, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl) 30.11.2020
- Kathedraal van Sushi, [www.raadvankerken.nl](http://www.raadvankerken.nl) 17.12.2020.
- Wij Geloven, een inspirerend boek voor een geloofsgesprek, in: *Perspectief* (2021)50,39-56 (Dit artikel verscheen eerder in zes delen in het Bisdomblad Samen-Kerk van het bisdom Haarlem-Amsterdam).
- Terugblik op Webinar over de biografie van kardinaal Johannes Willebrands, in: *Perspectief* (2021)51,34-40.
- Gedachten bij Jeruzalem, Bijdrage aan het Webinar over Jeruzalem op 24.02.2021, georganiseerd door het Overleg Joden, Christenen en Moslims (OJCM).
- Online Toespraak bij gelegenheid van het in ontvangstnemen van de Rainbowindex, Conferentie Strong Voices dd. 08.05.2021.

#### Drs. Leo van Leijssen

- Byzantijnse Liturgie XXXII: Kleine waterwijding, *Pokrof* 2020-4, p 23.
- Athanasius (meditatie), *Pokrof* 2020-5, pp 14-16.
- Sabbas de Geheiligde (meditatie), *Pokrof* 2021-1, pp 12-14.
- Pelgrimeren met een missie (recensie), (Bespreking van Gied ten Berge's proefschrift), *Pokrof* 2021, pp 21-22.
- Antonius de Grote (meditatie), *Pokrof* 2021-2, pp 14-16.
- Byzantijnse Liturgie XXXV: Epigonation en nabedrennik, *Pokrof* 2021-2, p 23.
- Cyrillus en Methodius, *Pokrof* 2021-3, pp 7-9.

- Gesprek over de inleidingen (Reacties door prof. dr. Herwi Rikhof en prof. dr. Bram van de Beek op dr. Eric Bouter en mgr. Gerard de Korte. Reacties van Eric Bouter en mgr. De Korte), *Perspectief 2020-50*, pp 20-38.
- Geloofsbelijdenis en oecumene. Boekbespreking van 'Wij geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof', (N.a.v. de leesgroep in Bêt Drāshā-Oosters christelijk Leerhuis) *Perspectief 2020-50*, pp 57-61.
- 'Parel van de Tien Maagden' (Interview met Estische kunstenaar Ain Vares, maker van het schilderij 'De Parabel van de Tien Maagden', dat op de poster terecht kwam van Willibrordzondag 3 november 2020), *Overeen*, september 2020, pp 1-2.
- Het leven van Antonius en de onderscheiding der geesten, *Overeen* maart 2021, pp 1-2.
- De icoon van Sint-Antonius, (Over de icoon die op de poster kwam van de Zondag voor de Oosterse Kerken, 2 mei 2021) *Overeen*, maart 2021, p 3.
- Adel Nassief, icoonschilder (Interview met de Koptisch-orthodoxe icoonschilder uit Egypte over zijn werk kort voor diens dood aan corona op 19 maart Adel Nassief schilderde de icoon van Antonius de Grote, die op de poster van de Zondag Oosterse Kerken terecht kwam.), 11 maart 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl).
- Godsdienstvrijheid in het Midden-Oosten (Verslag van gelijknamige studiemiddag met prof. dr. Herman Teule), 5 oktober 2020, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl).
- Een eeuwenoude inspiratie die tot in het heden reikt. (Verslag van Webinar over de betekenis van Antonius de Grote voor het religieus leven in Oost en West, op 23 april 2021) 28 april 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)
- Menselijke Waardigheid en Mensenrechten in Nederland - Een Bundel vol Verscheidenheid en een Beginpunt voor Dialoog, *Recensie*, 19 augustus 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)
- Geborgen in de kunst van God (Syrische traditie), interview met dr. Kees den Biesen, 31 augustus 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)

### **Myrthe Lübbers, MSc**

- Theosis, imago Dei als potentie, interview met prof. dr. Alfons Brüning, 22 juni 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)
- In eenheid en verscheidenheid waardig persoon zijn volgens Zizioulas, interview met zr. Hildegard Koetsveld osb, 22 juni 2021, [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)



## **12 BESTUUR, BUREAU EN COMMISSIES**

(per 1 juli 2021)

### **Hoofdbestuur**

Prof. dr. M. Sarot, voorzitter  
Drs. G. van Dartel, ambtelijk secretaris en directeur van het bureau  
Prof. dr. A. Brüning  
Vic. drs. A. Bultsma, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom –Groningen-Leeuwarden  
Dr. J. Castillo Guerra  
Dr. B. Hegge, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Roermond  
Drs. M. Los, gedelegeerde voor oecumene van het aartsbisdom Utrecht  
Prof. dr. J. Peters sj., vice-voorzitter  
Drs. T. Sip, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom 's-Hertogenbosch  
Mw. J.H. Steetskamp  
Drs. E. van Teijlingen, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Haarlem - Amsterdam  
Drs. R. van Uden, diocesaan vertegenwoordiger van het bisdom Breda  
Mw., dr. I. Vassileva-van der Heiden  
Dr. F. Vermeulen, gedelegeerde voor oecumene van het bisdom Rotterdam  
Dhr. E. Wever, penningmeester  
Drs. D. Wienen  
Dr. C. van Vliet

### **Dagelijks bestuur**

Prof. dr. M. Sarot  
Dhr. E. Wever  
Drs. G. van Dartel  
Prof. dr. J. Peters  
Drs. R. van Uden

### **Adviseurs**

Dr. J. van 't Kruis, adviseur namens de Protestantse Kerk in Nederland  
Drs. B. van Oers, adviseur namens het Secretariaat van het R.K. Kerkgenootschap

### **Staf en secretariaat**

Drs. G. van Dartel, directeur (0,8 fte)  
Mw. M. van Herp, secretaresse (0,4 fte)  
Drs. L. van Leijssen, stafmedewerker Oosterse Kerken(0,7 fte)  
M. Lübbers MSC, praktijkstage van mei tot en met september 2021

### **Financiële commissie**

Vic. drs. A. Bultsma  
Drs. G. van Dartel  
Prof. dr. J. Peters  
Dhr. E. Wever

### **Redactie Perspectief**

Drs. C. van den Berg  
Drs. G. van Dartel  
Prof. dr. F. van Iersel  
Drs. L. van Leijssen  
Dr. K. Schelkens  
Prof. dr. P.-B. Smit  
Drs. F. Wouda

### **Redactie Pokrof**

Drs. P. Baars, hoofdredacteur  
Dr. D. Bruinsma  
Drs. G. van Dartel  
Drs. L. van Leijssen, redactiesecretaris  
Dr. J. Meijer CSsR  
Drs. N. Pouls  
Dr. K. Tolstaja  
Dr. I. Vassileva-van der Heiden  
Drs. H. Vogelaar

### **Webredacteuren**

Drs. G. van Dartel  
Drs. L. van Leijssen

### **Facebookpagina Katholieke Vereniging voor Oecumene**

Drs. G. van Dartel  
Drs. L. van Leijssen

## 13 FINANCIËLE VERANTWOORDING

	<b>Begroting</b> 2020	<b>Exploitatie</b> 2020
<b>Baten</b>		
Contributies incl. bijdragen leden	20.000	15.800
Giften/legaten religieuzen	15.000	11.400
Giften/legaten vrienden van de oecumene	15.000	15.438
Projectsubsidies	35.000	46.960
Projecten Midden-Oosten	PM	46.783
Willibrordzondag	22.000	10.980
Abonnementen Pokrof	16.000	12.677
Cursussen en studiedagen	2.000	1.340
Advies en begeleiding		798
Opbrengst beleggingen	5.000	687
Diversen		
<b>Totaal Baten</b>	<b>130.000</b>	<b>162.863</b>
<b>Lasten</b>		
Kosten Activiteiten	35.000	30.830
Projecten Midden-Oosten	PM	48.467
Lonen en salarissen	119.000	107.091
Sociale lasten	30.000	28.510
Personeelskosten (arbo dienst, verzekering, overig)	5.000	4.879
Reiskosten	7.000	3.899
Huisvestingskosten	9.000	10.972
Afschrijvingen		97
Kantoorkosten	4.000	4.249
Accountantskosten	4.500	3.140
Kosten effecten	3.000	
Algemene kosten	3.000	2.153
<b>Totaal Lasten</b>	<b>219.500</b>	<b>244.287</b>
Uitkomst financiële baten en lasten		31
Mutatie voorziening personele lasten		6.689
<b>Resultaat</b>	<b>-/- 89.500</b>	<b>-/- 74.704</b>

## Balans per 31-12-2020

<b>Activa</b>	€	<b>Passiva</b>	€
Materiële vaste activa	6.134	Eigen vermogen	180.944
Financiële vaste activa	4.261	Voorzieningen	149.482
Kortlopende vorderingen	8.594	Kortlopende schulden	13.256
Liquide middelen	324.693		
<b>Totaal</b>	<b>343.682</b>		<b>343.682</b>

**Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord**

Emmaplein 19 D

5211 VZ 's-Hertogenbosch

Telefoon: 073-7370026

Email: [secretariaat@oecumene.nl](mailto:secretariaat@oecumene.nl)

Website: [www.oecumene.nl](http://www.oecumene.nl)

NL97 INGB 0000 8019 19

NL73 INGB 00010876 28

